

12. Hurba, L., & Tovstopiat, N. (2011). *Svitli postati mynulykh stolit: bibliografichnyi pokazhchyk [Light figures of past centuries, bibliography]*. Kirovohrad: Kirovohradska OIuB im. O. M. Boichenka [in Ukrainian].

Oksana Panchenko, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)

Volodymyr Panchenko, Associate Professor, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)

Higher Education Institution Kirovohrad Cooperative College of Economy and Law named after N.P. Sai Kirovohrad Regional Union of Consumer Societies, Kropyvnytskyi, Ukraine

Role of M.V. Levitskyi in the Creation of the First Cooperatives in the Yelysavethrad Region and Distribution of Cooperative Ideas

The purpose of the article is to study the role and value of created by Mykola Levitskyi in Elysavethrad region grain-growing farms in distributing of cooperative idea in the late XIX - early XX century and retrieval of mechanisms of resolving the current actual problems in the agricultural sector of economy of Ukraine.

Based on the analysis of published and manuscript sources, the role of Mykola Levitsky in the creation of the first co-operatives in Ukraine and directly in Yelysavethrad have been investigated. The conditions of formation of Mykola Levitsky as a co-operative leader have been considered. The main reasons for his craft activities have been analyzed. Different views of researchers on the importance of theoretical and practical developments of Mykola Levitsky have been characterized.

It has been proved that the ideas of M.V. Levitskyi didn't lost their importance in our time and in difficult economic conditions, during the search for ways of development, in the process of building a new, effective Ukrainian state, they can become the reference point that will lead to economic growth. Accordingly prospects for future researches are the concrete definition and systematization of benefits and shortcomings of the cooperative movement at different stages of historical development.

workmen's cooperative association, cooperation, cooperative movement, Ukraine, Mykola Levitsky

Одержано (Received) 17.11.2016

Прорецензовано (Reviewed) 25.11.2016

Прийнято до друку (Approved) 28.11.2016

УДК 37.015.6

Н.О. Подлужна, доц., канд. екон. наук

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», м. Покровськ, Україна

Систематизація підходів до визначення категорії «економіка знань»

Систематизовано основні підходи до визначення категорії «економіка знань». Визначено процеси, в яких приймають участь знання для забезпечення функціонування економіки знань у країні, та встановлено серед них основні: виробництво, нагромадження, використання та поширення знань. Запропоновано до складу цих процесів включити інвестування в людський розвиток, науку та інформаційно-комунікативні технології.

економіка знань, людський розвиток, знання, виробництво, нагромадження, використання, поширення, інвестування

Н.А. Подлужная, доц., канд. екон. наук

ГВУЗ «Донецкий национальный технический университет», г. Покровск, Украина

Систематизация подходов к определению категории «экономика знаний»

Систематизированы основные подходы к определению категории «экономика знаний». Определены процессы, в которых принимают участие знания для обеспечения функционирования экономики знаний в стране, и установлены среди них основные: производство, накопление, использование и распространение знаний. Предложено в состав этих процессов включить инвестирование в человеческое развитие, науку и информационно-коммуникативные технологии.

экономика знаний, человеческое развитие, знания, производство, накопление, использование, распространение, инвестирование

© Н.О. Подлужна, 2016

Постановка проблеми. Лісабонською програмою «Європа 2020. Стратегія розумного, стійкого та інклюзивного зростання» були позначені флагманські орієнтири, основним з яких є «розумне» зростання країн Євросоюзу за рахунок розвитку економіки, заснованої на знаннях й інноваціях [50]. Україна, обираючи шлях до євроінтеграції, автоматично приєднується до кола країн, які прагнуть досягти становлення та розвитку економіки знань (ЕЗ). Перш за все, для цього потрібне чітке визначення теоретичних основ та основних характеристик сутності ЕЗ, її місця та цінності для постіндустріальної економіки й розвитку країни. Це неможливо зробити без зміцнення понятійно-категоріального апарату ЕЗ, який остаточно не сформувався до сучасного часу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різним теоретико-методологічним проблемам визначення сутності поняття ЕЗ присвячено праці багатьох науковців світу, а саме: Д. Белла [3], П. Друкера [15], Ф. Махлупа [52], Ф. Хайєка [42], Й. Шумпетера [46]. Перші серед українських науковців, хто зробив вагомий внесок в теорію ЕЗ були В. Геєць [8], В. Семиноженко [36], Л. Федулова [40].

Водночас, автори торкаються різних теоретичних аспектів понятійно-категоріального апарату ЕЗ та неоднозначно визначають її основні категорії. Так засновник теорії економіки знань Ф. Махлуп в роботі «Виробництво і розповсюдження знань в США» (1962 р.) вперше визначив категорію ЕЗ як «один із секторів народного господарства, в якому відбувається виробництво, обробка та управління знаннями» [29, с. 136-139]. В останні роки дослідники зробили уточнення і розглядають категорію ЕЗ з урахуванням сучасних економічних умов. Так, В. Геєць ЕЗ характеризує як «економіку, в якій домінуючим фактором є процеси накопичення та використання знань; спеціалізовані (наукові) знання, як і повсякденні, стають важливим ресурсом, який поряд з працею, капіталом і природними ресурсами забезпечує зростання і конкурентоспроможність економічної системи» [8]. Наведені визначення мають єдність в тому, що містять перелік процесів, в яких приймають участь знання в становленні ЕЗ, проте засновані вони на різних підходах.

У зв'язку з розбіжностями в визначеннях ЕЗ науковців цікавлять теоретичні підходи до нього, основні ознаки та складові, взаємопов'язаність з макроекономічними процесами. Так, у роботі О. Дорошенко зроблено аналіз теоретичних уявлень щодо поняття «ЕЗ» та виявлено взаємозв'язок між ЕЗ та економічним розвитком країн [14]. А. Штангрет наводить детальну характеристику поняття «ЕЗ», визначення її характерних ознак та обґрунтування пріоритетності розвитку саме в нашій країні [45]. У дослідженні Н. Рак розкрито сутність нового типу економіки – ЕЗ та обґрунтовано фактори управління знаннями, які стосуються якостей людини як носія знань, підприємства як зацікавленого суб'єкта в їх використанні та безпосередньо самих знань, що мають свої особливості у сучасних економічних умовах [34]. О. Мамалуй аналізує поняття «нова економіка», як системи, що має свою структуру у вигляді взаємозв'язаних елементів, кожен з яких виступає в якості активної підсистеми [27].

Новий тип економіки взаємопов'язаний з людським розвитком, що підкреслюється у дослідженні деяких авторів. Так, А. Колот розглядає ЕЗ з точки зору її впливу на соціально-економічний розвиток та в організаційно-технологічному та трудовому аспектах [24, с. 35]. У дослідженні Л. Яковенко узагальнено підходи до ЕЗ, визначено ключову роль людського капіталу в її формуванні та виявлено причини і фактори, які впливають на її становлення [47]. У роботі Л. Мельник визначено особливості та сутність категорії «ЕЗ», яка розкривається також при врахуванні людського капіталу, який є рушійною силою на основі нагромадження, використання інформації та знань в цьому процесі [30].

Ю. Іванов, В. Тищенко та В. Остапенко досліджуючи теоретичні та практичні аспекти становлення ЕЗ пропонують публічно-приватне партнерство як інструмент фінансування стратегії знаннєвої економіки [19]. В. Тищенко вказує на те, що парадигму теоретичних концепцій розвитку економіки знань формує інформаційно-технократичні (орієнтовані на розвиток технологічного та інформаційного фактору) та гуманістично-ноосферні теорії (розвиток людського фактору на базі формування інформаційних технологій) [37, с. 30]. У роботі М. Дороніної систематизовано ідеї відносно можливості побудови ЕЗ в Україні й обґрунтування необхідності посилення ролі держави в реалізації цього процесу [13]. С. Фомішин і Ю. Ярченко розглядають теоретичні аспекти становлення ЕЗ у контексті світової економічної теорії, уточнюють визначення категорії «ЕЗ» за рахунок признання її системним та комплексним явищем, що включає в себе елементи, які відносяться до одного з секторів народного господарства, в якому відбувається виробництво, обробка знань, управління знаннями [41]. Отже, можна зробити висновок, що кожне дослідження має свою цінність і вносить певний вклад в розвиток понятійно-категоріального апарату ЕЗ, розкриває різні сторони її функціонування.

Але не дивлячись на велику кількість наукових публікацій, які присвячено проблемам визначення сутності та складу компонентів ЕЗ, її спорідненості з іншими категоріями, не існує єдності поглядів на встановлення поняття «ЕЗ». Це ускладнює процедуру формування понятійно-категоріального апарату ЕЗ та потребує з'ясування визначення категорії «ЕЗ» на основі групування основних підходів до неї.

Постановка завдання. Метою дослідження є розвиток понятійно-категоріального апарату ЕЗ та систематизація основних підходів до визначення цієї категорії.

Виклад основного матеріалу. У процесі аналізу існуючих визначень категорії ЕЗ (табл. 1) було встановлено, що майже усі автори при розкритті її змісту роблять акцент на трьох аспектах:

Таблиця 1 – Аналіз тлумачень поняття ЕЗ

Результат від досягнення крайною стану ЕЗ Джерело	Результат не вказується у визначенні	Зростання ЕЗ	Зростання конкурентоспроможності економіки	Зростання економіки	Довгостроковий сталий розвиток	Розвиток людського потенціалу і соціального капіталу	Зростання частки доданої вартості за рахунок інтелектуальної складової та змінюється характер людської праці
1	2	3	4	5	6	7	8
Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) [54]	Заснована на створенні, дистрибуції, використанні знань та інформації*						
Д. Ченг, К. Дахлман [1]	Створення і розповсюдження знань у суспільстві, та їх використання						
А. Колот [24, с.35]			Створює (у вигляді високотехнологічної продукції, висококваліфікованих послуг, наукової продукції), поширює і використовує знання. Ключова її характеристика - концентрація знань				
В. Геєць [7]			Домінуючим фактором стають процеси накопичення і використання знань				

Продовження таблиці 1

К. Далман [12]	Виробництво, придбання, поширення та практичне застосування знань						
Н. Захаров [17]					Динамічне прирощення й оновлення знань		
Л. Федулова [40]			Економіка, що створює, розповсюджує та використовує знання				
І. Кондаурова [27]					Передача знань опосередковується за допомогою інститутів		
Т. Корнєва [26, с. 7]						Прирощення та оновлення знань	
Ф. Махлуп [29]	Виробництво, обробка та управління знаннями						
А. Воронкова, М. Бабенко [6]	Процеси – набуття (виробництво) і споживання знань, перетворення знань на економічні цінності						
С. Візіренко [5]	Виробництво (знання як продукт); розподіл (інформація); обмін (науково-технічний потенціал); споживання (інноваційний продукт)						
Д. Ріпка, О. Ястремська [48, с. 6]			Процеси використання, накопичення й використання спеціалізованих (наукових) і повсякденних знань				
В. Тищенко[37]			Створення, накопичення, використання й розповсюдження спеціалізованих (наукових) і повсякденних знань				
Н. Носань [31, с.14]					Передача знань		
Стратегія розвитку високотехнологічних галузей до 2025 р. (проект) [33], розроблена Міністерством економічного розвитку та торгівлі (далі – Стратегія)	Виробництво, обробка, зберігання і розповсюдження інформації і знань						
С. Кацура [20, с.13]			Створює, поширює, використовує знання				
Л. Мельник [30, с. 40]						Нагромадження, використання інформації та знань	

*Примітка – у клітинах відображено процеси, в яких приймають участь знання для забезпечення функціонування ЕЗ у країні

Джерело: систематизовано та узагальнено автором.

- основа ЕЗ, за рахунок чого будуть отримані результати в економіці країни;
- результат або результати, що забезпечує країни досягнення стану ЕЗ;
- можливі процеси, в яких приймають участь знання для забезпечення функціонування ЕЗ у країні;
- зовсім інший підхід до терміну, не враховуючи попередні характеристики.

Отже, за результатами дослідження встановлено, що у наукових дослідженнях в якості фундаменту ЕЗ визначають сприятливий економічний режим і державне управління [1], національну інноваційну систему [25; 26; 31, с. 14] та інноваційну спрямованість дій економічних суб'єктів [25], високопродуктивні, конкурентоспроможні робочі місця, які посідають висококваліфіковані, інноваційноорієнтовані працівники [24, с. 35]; конкурентоспроможність [24, с. 35]; прагнення задовольнити свої потреби таким чином, щоб не завдавати шкоди природі, сприяючи при цьому її відтворенню [1, с. 46].

За результатами узагальнення було встановлено, що в якості основних досягнень країною стану ЕЗ можуть бути зростання конкурентоспроможності країни [24, с. 35; 7; 4; 48, с. 6; 37; 20, с. 13], зростання економіки, зріст економіки знань [34, с. 13], довгостроковий сталий розвиток [31, с. 14; 25; 17], розвиток людського потенціалу і соціального капіталу націй [26, с. 7], зріст частки доданої вартості за рахунок інтелектуальної складової та зміна характеру людської праці на користь творчої та інтелектуальної діяльності [26, с. 7].

У результаті дослідження були виявлені основні підходи до визначення категорії ЕЗ, до яких можна віднести:

1. ЕЗ як тип економіки. Такий погляд відображено у працях вчених В. Гейця [7, с. 44], Л. Федулової [40], А. Колота [24, с. 35], Л. Мельник [30, с. 40], В. Тищенко [37], О. Ястремської [48, с. 6], Н. Носань [31], С. Кацури [20], І. Кондаурової [25], Т. Корнеєвої [26], О. Тоффлера [38, с. 503], М. Томаса [51, с. 243] та К. Долмана [12]. Було встановлено, що цей підхід найчастіше використовується у наукових публікаціях.

2. ЕЗ як сектор національної економіки або галузь економіки [6]. Цей підхід історично з'явився першим у процесі становлення категорії. Його прихильниками були Д. Белл [3], Ф. Махлуп [52], Ф. Хайек [42], Й. Шумпетер [46].

3. ЕЗ як етап розвитку постіндустріальної економіки пропонують В. Білоцерківець та А. Ляшенко [4] або етап еволюційного розвитку людського суспільства – К. Гринюк [10, с. 20].

4. ЕЗ як чинник людського розвитку відображено у дослідженні А. Колота [24] та Л. Яковенко [47].

У тлумаченнях деяких авторів для розкриття поняття ЕЗ можна зустріти різну комбінацію можливих процесів, в яких приймають участь знання для забезпечення функціонування ЕЗ у країні (табл. 2).

Так ОЕСР пропонує склад процесів – створення, дистрибуція, використання знань та інформації [54]. Ф. Махлуп акцентує увагу на комбінацію – виробництво, обробка та управління знаннями [29]. А. Колот визначає, що ЕЗ «створює (у вигляді високотехнологічної продукції, висококваліфікованих послуг, наукової продукції), поширює і використовує знання. Ключова її характеристика – концентрація знань» [24, с. 35]. В. Геєць підкреслює, що домінуючим фактором в ЕЗ «стають процеси накопичення і використання знань» [7]. Л. Федулова акцентує увагу на тому, що економіка знань – це економіка, що «створює, розповсюджує та використовує знання» [40]. В. Тищенко пропонує наступну комбінацію можливих процесів, в яких приймають участь знання для забезпечення функціонування ЕЗ у країні – «створення, накопичення, використання й розповсюдження спеціалізованих (наукових) і повсякденних знань» [37].

Таблиця 2 – Аналіз поглядів різних авторів на існуючі комбінації складу процесів, в яких приймають участь знання для забезпечення функціонування ЕЗ у країні

Процес	Джерело																Кількість згадок процесу				
	ОЕСР [54]	Д. Ченг, К. Дахлман [1]	А. Колог [24, с.35]	В. Гесць [7]	К. Далман [12]	Н. Захаров [17]	Л. Федулова [40]	І. Кондаурова [25]	Т. Корнєєва [26, с.7]	Ф. Махлуп [29]	А. Воронкова, М. Бабенко [6]	С. Візренко [5]	Д. Ріпка, О. Ястремська [48, с.6]	В. Тищенко [37]	Н. Носань [31, с. 14]	С. Капура [20, с.13]		Л. Мельник [30, с. 40]	Стратегія [33]		
Обробка																					2
Передача								+													2
Створення	+	+	+					+													6
Дистрибуція	+																				1
Використання	+	+	+	+				+													9
Розповсюдження		+						+													4
Поширення			+		+																3
Концентрація			+																		1
Накопичення				+										+	+						3
Придбання					+																1
Виробництво					+					+	+	+								+	5
Застосування					+																1
Прирошення						+				+											2
Оновлення						+				+											2
Управління											+										1
Споживання													+	+							2
Перетворення													+								1
Розподіл														+							1
Обмін														+							1
Зберігання																				+	1
Нагромадження																		+			1
Кількість процесів, в яких приймають участь знання для забезпечення функціонування ЕЗ у країні	3	3	4	1	4	2	3	1	2	3	3	4	2	4	1	3	2	4			

Джерело: систематизовано та узагальнено автором.

Проте, не зважаючи на досить активні теоретичні дослідження проблема визначення складу процесів, в яких приймають участь знання для забезпечення функціонування ЕЗ у країні, у різних авторів залишається невирішеною і сьогодні. Тобто не існує чітко встановленого переліку процесів, в яких беруть участь знання для створення ефективної державної політики з метою прискорення економічного та соціального розвитку країни.

На основі проведеного дослідження встановлено, що кількість процесів, в яких приймають участь знання для забезпечення функціонування ЕЗ у країні, коливається від одного до чотирьох, причому єдиного погляду на їх структуру немає у жодного з авторів. Встановлено, що деякі процеси мають однорідний характер, їх зміст є подібним та дублюючим по значенню. У результаті аналізу, наведеного у табл. 2, також було виявлено процеси, які є зайвими і не сприяють становленню ЕЗ в країні, тому що по змісту вони входять в більш ємний по сутності процес. Водночас деякі процеси не беруться до уваги авторами, що ускладнює процедуру визначення поняття ЕЗ та у подальшому перешкоджає формуванню ефективної політики щодо регулювання компонентів ЕЗ. Тому для розкриття значення категорії «ЕЗ» потрібно обґрунтувати повний склад таких процесів.

Першим процесом, в якому приймають участь знання для забезпечення функціонування ЕЗ у країні, є виробництво або створення знань. На основі цього процесу можна визначити, в якій мірі економіка країни готова і здатна до економічних

успіхів, лідерства в світовій економіці і рівня суспільного добробуту [35]. Ф. Махлуп вказував на існування процесу виробництва знань, як «процесу, за допомогою якого хтось дізнається, що йому до того невідоме, навіть якщо це вже відомо іншим» [29]. Тобто виробництво знань – це процес придбання знань людиною, які є цінними для неї. Ці придбані знання стають основою для створення нових знань, поширення й подальшого використання. При цьому виробництво знань може мати теоретичний характер, вид нових технологій, придбання практичного досвіду.

Р. Чупін зробив аналіз існуючих концепцій щодо виробництва знань та встановив, що основним генератором знань визнається академічна та університетська наука [43]. О. Марченко підкреслює, що створення нових знань – це головна функція науки у сучасному виробничому процесі та вона визначає існування явища інтеграції знань у суспільному виробництві, що об'єднує підпроцеси створення, залучення, оволодіння знаннями, перетворення, обмін, збереження, використання знань як їх об'єктивізація у продуктах (продукції) [28].

Виробництво знань відбувається на усіх рівнях економіки, при цьому людина є основним носієм знань. Цей процес обумовлено необхідністю і користю створення знань у повсякденному житті та у сфері виробництва, науці та освіті. Доступ до великого обсягу інформації, відкриті можливості її обробки та систематизації, досяжність навчання та всебічного розвитку особистості та ті завдання, що виникають у корисних цілях, активізують процес виробки знань людиною. Виробництво знань відбувається на підприємствах та їх кластерах тільки у виробничих цілях залежно від існуючої системи навчання, розвитку та обміну досвідом персоналу. При цьому в основі успішності виробництва знань на підприємстві є якість трудових ресурсів, система менеджменту та розвитку персоналу, галузева приналежність та рівень використовуваних технологій в галузі, в якій вона працює, та суміжних галузях, існуюча система мотивації персоналу до розробки інноваційних ідей та пропозицій. Не дивлячись на велику кількість зовнішніх чинників, які сприяють виробництву знань на мікрорівні, все одно виробником знань виступає людина як робітник підприємства та носій його корпоративної культури для цілей його розвитку. Процесу виробництва знань на різних рівнях управління властиво їх поступове нагромадження, що відображено у наступному процесі, в якому приймають участь знання для забезпечення функціонування ЕЗ у країні.

Виявлено, що ідентичними по значенню та ті, в яких втілено однаковий зміст, є процеси накопичення, нагромадження, зберігання та концентрації. При цьому процеси накопичення та нагромадження за сутністю є синонімічними для формування та існування ЕЗ в країні. Усі вони мають на увазі явища акумулювання знань на всіх рівнях управління економікою. Треба відзначити, що знання є частиною людського, інтелектуального та інноваційного капіталів [32], що обумовлює використання саме назви процесу – нагромадження. Нагромадження капіталу представляє собою «економічний процес перетворення заощадженого доходу суб'єктів усіх рівнів економічної системи для забезпечення розширеного відтворення» [16, с.9]. Таким чином, нагромадження знань пов'язано з діяльністю економічних суб'єктів (людина, підприємство, країна) з метою розширення інтелектуального потенціалу для примноження обсягу знань та доходу, отриманого від їх використання. Визначено, що метою нагромадження капіталу будь-якого виду є «забезпечення розширеного відтворення національного багатства, продуктивних сил, передусім людини, і виробничих відносин, навколишнього середовища» [16, с.9]. Тобто знання, які виступають як елемент людського, інноваційного та інтелектуального капіталів приймають участь у процесі їх нагромадження, та забезпечують їх розширене відтворення завдяки «зростанню продуктивності праці, капіталоозброєності та

капіталовіддачі, впровадженню інноваційних технологій, збільшенню частки висококваліфікованої робочої сили, зростанню добробуту населення» [16, с.9].

Доцільність використання саме процесу нагромадження знань також підкреслюється І. Швець та С. Поздняковою [44]. При цьому треба враховувати, що нагромадження передбачає зберігання знань в країні та й збільшення їх обсягу у вигляді відсотків на капітал, що властиво будь-якому виду капіталу. Відсотками на такий вид капіталу, як знання, може бути зростання прибутку за рахунок «підвищення ефективності діяльності підприємства в цілому, що можливо завдяки якісно сформованих та за необхідністю розвинутих у працівників професійних та особистісних здібностей» [44], росту заробітної плати працівників відносно придбаних знань, досвіду та компетентностей, збільшення ВВП за рахунок підвищення інноваційності національної економіки, ефективності галузі послуг та високотехнологічних виробництв. Але треба враховувати, що нагромадження знань окремою людиною відбувається з найменшою швидкістю ніж нагромадження знань людством або окремою галуззю економіки, що гальмує процеси отримання результатів від їх використання. Тобто високі темпи зростання нагромадження знань людиною забезпечують їх більш швидке акумулювання на мікро- та макрорівнях, що передбачає підвищення доходів на всіх рівнях управління. У зв'язку з означеними якостями знань посилюється доцільність включення нагромадження до складу процесів, в яких вони приймають участь для забезпечення функціонування ЕЗ у країні.

З'ясовано, що в загальному переліку процесів, в яких приймають участь знання для забезпечення функціонування ЕЗ, мають місце концентрація та збереження знань, але ці процеси за змістом є складовими процесу нагромадження знань. Процес концентрації знань передбачає зосередження та насичення знань у конкретній галузі або у визначеному напрямі, що характеризує нагромадження як складне явище в ЕЗ. Так, концентрація знань дозволяє сфокусувати увагу на нагромадженні знань у високотехнологічних галузях, що дозволяє отримувати результати у вигляді надвисоких прибутків.

Наступний процес, який входить до складу нагромадження, є зберігання знань, який є пасивним процесом, що не дозволить у повному обсязі та дієво їх використовувати. Зберігання знань не завжди передбачає його використання. Безліч знань залишаються невикористаними людиною, вони можуть не знайти використання на практиці та бути не адаптовані для сучасних умов. Мета ЕЗ ні в тому, щоб зберігати знання на різних рівнях, а втому, щоб нагромаджувати їх з метою подальшого активного використання. Знання повинні бути «живим», тобто бути вимогливим по призначенню. Нагромадження знань студентами під час навчання у ВНЗ передбачає їх затребуваність при працевлаштуванні. Знання, які виробляються в науці у вигляді розробок, повинні бути необхідними для цілей виробництва. Якщо цього не відбувається, то процес акумулювання знань є недієвим та не дає економічного ефекту на всіх рівнях управління. Тому згадування процесу зберігання при визначенні поняття «ЕЗ» є некоректним та не відповідає його сутності.

Найбільш згадуваним процесом, необхідним для функціонування ЕЗ в країні, є використання знань. Близькими по значенню є процеси споживання та застосування знань, які вживають автори при визначенні категорії «ЕЗ». Якщо знання не використовуються, вони не є дієвими, та не дають імпульсів для розвитку сфер ЕЗ. Так, С. Кацура акцентує увагу на тому, що «багато знань лежать на полицях в інститутах та інших установах і не знаходять практичного застосування» [20]. Тобто недостатньо лише знати та нагромаджувати знання, необхідно їх використовувати для вирішення практичних завдань для отримання очікуваного доходу.

Між процесами затребуваності нагромаджених знань та їх безпосереднім поширенням спостерігається певне часове відставання. Особливо це можна простежити, коли країна використовує міжнародний досвід більш економічно розвинених та процвітаючих держав, що містять в собі акумульовані знання та досвід, які є цінними навіть через визначений інтервал часу. Тому наступна група подібних процесів, які мають один зміст для ЕЗ – це передача, розповсюдження, обмін, дистрибуція та поширення знань. На наш погляд саме поширення знань найбільш відображає сутність проявів мобільності та дифузії знань, що характерно для всіх використаних авторами назв процесу. У процесі поширення знань дуже важливими є канали їх передачі, до яких Р. Чупін відносить міжособистісні та громадські [43]. Тобто поширення знань може відбуватися при спілкуванні, навчанні людей, на основі інформації, почерпнутої із ЗМІ та мереж Internet за допомогою ІКТ.

Користь від поширення знань підтверджується досвідом Силіконової долини. Однією з найважливіших причин ефективності цього кластеру є високий рівень мобільності робочої сили між суміжними галузями, що забезпечує поширення знань за рахунок її участі у виробничому процесі в різних сферах господарювання [39].

Проведені у США дослідження інформаційного забезпечення розробок показали, що «автори проектів в 60% випадків використовували інформацію, отриману при відвідуваннях інших лабораторій, симпозіумів, конференцій, ... у 26% випадків дані були отримані з наукової літератури і тільки в 14% – завдяки власним експериментам» [22, с. 109]. Наведений приклад свідчить про те, що свобода спілкування між спеціалістами дозволяє розповсюджувати знання для подальшого їх використання, що є найбільш дієвим та цінним для створення інноваційних проектів.

Поширення знань особливо важливо для України при активізації розвитку взаємодії в інтеграційному процесі «наука – виробництво – освіта». Цей процес свідчить про якісно вищий рівень інтелектуального розвитку, про обмін досвідом, визначення потреб на рівні виробництва для наукових розробок та підготовки потрібних фахівців з цінними знаннями на ринку праці. Процес поширення знань є для України найважливішим на сучасному етапі розвитку, тому що повинні прискорюватися процеси перейняття зарубіжного досвіду та взаємодії компонентів ЕЗ.

Треба відзначити, що процеси виробництва, нагромадження та розповсюдження знань іноді повністю або частково не можливі без інвестування у людський капітал. Слід погодитися з М. Гончаренко, яка обґрунтовує, що інвестиції у людський капітал є фундаментом становлення ЕЗ [9]. Л. Квасній та О. Щербан підкреслюють необхідність розробки адаптованого до сучасних вимог плану розвитку ЕЗ як безперервного процесу інвестування у людський капітал [21]. Також обґрунтовано, що «інвестиції в людський капітал можуть призводити до його накопичення у вигляді знань, умінь та навичок» [44]. Тобто знання є результатом процесу інвестування в людський капітал, що підкреслює необхідність цього процесу в умовах формування ЕЗ в країні.

Інвестуванням у людський капітал для побудови та функціонування ЕЗ є неминучим та обов'язковим процесом, при цьому існують розбіжності щодо визначення його основних складових. Так, О. Грішнова вважає, що існують три основні види інвестицій у людський капітал, які включають витрати на освіту, охорону здоров'я та мобільність [11]. В. Антонюк до переліку цих трьох звичайних компонентів інвестицій у людський капітал додає також витрати на пошук інформації [2, с. 140]. А. Колот дотримується класичного підходу до структури витрат та визначає її наступним чином – «витрати на освіту, підготовку робочої сили на виробництві, на охорону здоров'я, інші складові» [23, с. 8]. О. Захарова визначає ще один важливий елемент інвестицій у людський капітал – це витрати на науку та підкреслює, що на макrorівні класифікація витрат включає «фінансування освіти, інноваційної та творчої

діяльності і охорони здоров'я» [18, с. 68]. Отже, наука є окремим напрямом для державного та приватного фінансування, яка охоплює коло питань виробки нових знань та їх нагромадження. ЕЗ недоцільно окремо включати до загальної структури інвестицій в людський капітал. Фінансування мобільності є дуже важливим елементом інвестування в умовах побудови ЕЗ. Саме явище трудової мобільності забезпечує переміщення знань із однієї галузі в іншу, використовувати передовий досвід (наприклад, через бенчмаркінг). Тому пропонується дотримуватися наступної класифікації інвестування у людський капітал – витрати на освіту, охорону здоров'я та мобільність.

Враховуючи визначений склад інвестицій у людський капітал, необхідно виділити інші важливі напрями інвестування, які необхідні для забезпечення функціонування ЕЗ у країні. Ці напрями стосуються інвестування у науку та ІКТ. Експерти ОЕСР вважають, що інвестиції в ЕЗ передбачають національні витрати на освіту, проведення НДДКР і розробку програмного забезпечення [55]. Так, для створення замкнутого циклу забезпечення функціонування ЕЗ у країні пропонується додати процес інвестування, як необхідний, до складу процесів, в яких приймають участь знання. Тобто процес інвестування повинен відбуватися як цілеспрямовано у людський капітал, так і через фінансування об'єктів, які беруть участь у виробництві та розповсюдженні знань – науки та ІКТ. Важливість цього процесу підкреслюється у дослідженні ОЕСР, яка визначає взаємозв'язок між процесами інвестування в знання та зростанням макроекономічних показників країни – «зростання інвестицій в знання відбувається такими ж темпами, як і зростання ВВП» [53]. Тобто інвестування в ЕЗ сприяє зростанню економічного розвитку країни.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже на основі проведеного дослідження запропоновано авторське визначення ЕЗ, яка представляє собою тип постіндустріальної економіки, який складається з процесів виробництва, нагромадження, використання, поширення знань та інвестування в них, що сприяє людському розвитку в країні та росту її рівнів конкурентоспроможності та інноваційності. Це визначення відрізняється від інших тим, що воно містить повну комбінацію процесів, в яких приймають участь знання для забезпечення функціонування ЕЗ в країні. До цього переліку додано важливий і необхідний процес інвестування у людський капітал, науку та ІКТ, без якого країна не зможе забезпечити та прискорити існування ЕЗ. Також наведене визначення акцентує увагу на комплексні результати, які отримає держава в результаті функціонування ЕЗ, а саме на людський розвиток, зростання конкурентоспроможності та інноваційності.

Аналіз процесів, в яких приймають участь знання для забезпечення функціонування ЕЗ у країні дозволив визначити, що основними такими процесами виступають виробництво, нагромадження, використання, поширення знань та інвестування в них. Встановлено, що без процесу інвестування в основні компоненти ЕЗ (науку, освіту та ІКТ) та людський розвиток неможливо досягти високого рівня у міжнародних рейтингах по ЕЗ, конкурентоспроможності та інноваційності.

Подальші дослідження мають бути спрямованими на знаходження місця ЕЗ в постіндустріальній економіці та його обґрунтування з визначенням характерних ознак.

Список літератури

1. Андрощук Г.А. Прогнозирование инновационной деятельности на основе анализа активности глобальных фирм [Текст] / Г.А. Андрощук // Проблемы науки. – 2006. – № 5. – С. 40–47.
2. Антонюк В.П. Соціально економічні аспекти формування людського капіталу в Україні [Електронний ресурс] / В.П. Антонюк – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/11662/11-Antonuk.pdf?sequence>.
3. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования. Перевод с

- англ. [Текст] / Д. Белл. – М.: Academia, 1999. – 956 с.
4. Білоцерківець В.В. Нова економіка: сутність та генеза [Текст] / В.В. Білоцерківець, А.В. Ляшенко. – Дніпропетровськ: Січ, 2007. – 221 с.
 5. Візіренко С.В. Генезис поняття «економіка знань» [Текст] / С.В. Візіренко // Сталій розвиток економіки. – 2012. – №2. – С. 44–49.
 6. Воронкова А.Е. Дослідження підходів до визначення поняття «економіка знань» [Текст] / А.Е. Воронкова, М.К. Бабенко // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. – №23(11). – 2011. – С. 66–74.
 7. Геєць В.М. Про характер перехідних процесів до економіки знань [Текст] / Геєць В.М. // Економіка знань: виклики глобалізації та Україна / під заг. Ред. А.П. Гальчинського, С.В. Львовичкіна, В.Л. Семиноженка. – Г.: Владар, 2004. – 261 с.
 8. Геєць В.М. Характер перехідних процесів до економіки знань [Текст] / В.М. Геєць // Економіка України. – 2004. – №4. – С. 4–14.
 9. Гончаренко М. Л. Инвестиции в человеческий капитал как фундамент становления экономики знаний [Текст] / М.Л. Гончаренко // Бизнес-информ. – 2009. – № 11(2). – С.121–122.
 10. Гринюк К.П. Вопросы становления экономики знаний: Учебное пособие [Текст] / К.П. Гринюк – Курган: Изд-во Курганского гос.ун-та, 2011. – 80с.
 11. Грішнова О. А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки [Текст] : монографія / О.А. Грішнова. – К. : Знання, 2001. – 254 с.
 12. Далман К. Цели и задачи Партнерства для развития информационного общества в России [Электронный ресурс] / К. Далман – Режим доступа: <http://prior.russia-gateway.ru/about/goals/>.
 13. Дороніна М. С. Роль держави у формуванні економіки знань [Текст] / М.С. Дороніна // Проблеми економіки. – 2013 – № 1. – С.43–48.
 14. Дорошенко О.С. Економіка знань – базис економічного зростання та економічного розвитку країн [Текст] / О.С. Дорошенко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2016. – Випуск 17. – Частина 1. – № С.27–31.
 15. Друкер П.Ф. Эпоха разрыва: ориентиры для нашего меняющегося общества [Текст] / П.Ф. Друкер. – М: Вільямс І.Д., 2007. – 336с.
 16. Дучинська Н. І. Нагромадження капіталу в суспільному відтворенні трансформаційних економік: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук: спец. 08.00.01 «Економічна теорія та історія економічної думки» [Текст] / Н.І. Дучинська – Київ, 2008. – 32 с.
 17. Захаров Н.П. Управление социальным развитием организации [Текст] / Н.Л. Захаров, А.Л. Кузнецов, ИНФРА-М. – 2006. – 263 с.
 18. Захарова О.В. Управління інвестуванням у людський капітал: методологія, оцінка, планування: монографія [Текст] / О.В. Захарова. – Донецьк: «ДВНЗ ДонНТУ», 2010. – 378 с.
 19. Іванов Ю. Б. Розвиток регіонів України в умовах формування економіки знань: монографія [Текст] / Ю. Б. Іванов, В. Ф. Тищенко, В. М. Остапенко. – Х.: ВД «Інжек», 2012. – 349 с.
 20. Кацура С.Н. Становление инновационной системы в Украине: национальный и региональный аспекты: моногр. [Текст] / С.Н. Кацура; НАН Украины, Ин-т экономики пром-сти. – Донецк, 2011. – 504 с.
 21. Квасній Л.Г. Розвиток економіки знань як безперервний процес інвестування у людський капітал [Текст] / Л.Г. Квасній, О.Я. Щербан // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2013. – №767: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – С. 206–211.
 22. Кияк Б.Р. Проблеми перехідного періоду науково- технологічної сфери в Україні та програмні підходи до їх розв'язання [Текст] / Б.Р. Кияк // Законодавче забезпечення розвитку реального сектору економіки: науково-практичне видання / Заг. ред. В. І. Сергієнка. – К. : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2012. – С.100–111.
 23. Колот А. Інноваційна праця та інтелектуальний капітал у системі факторів формування економіки знань [Текст] / А. Колот // Україна: аспекти праці. – 2007. – № 4. – С. 4–9.
 24. Колот А. М. Соціально-трудова сфера: стан відносин, нові виклики, тенденції розвитку: монографія [Текст] / А. М. Колот. – К.: КНЕУ, 2010. – 251 с.
 25. Кондаурова І. О. До індустріальної економіки до економіки знань [Текст] / І. О. Кондаурова, О. М. Хаснутдінова // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 4. – Т. 1. – С.235–238.
 26. Корнеева Т. М. Державна політика у сфері економіки знань: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук [Текст] / Т.М. Корнеева. – Київ, 2010. – 28 с.
 27. Мамалуй О. О. Нова економіка: складові її становлення [Текст] / О. Мамалуй // Збірник наукових праць. Економіка: проблеми теорії та практики. – Дніпропетровськ., – 2008. – Випуск 236. – Том ІУ. – С 928–934.
 28. Марченко О. С. Інтеграція знань у системі: наука, освіта, виробництво [Текст] / О. С. Марченко //

- Соціально-економічні трансформації в епоху глобалізації: зб. наук. ст. учасн. П'ятої Всеукр. наук.-практ. конф. / Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава : АСМГ, 2013. – С. 59–63.
29. Махлуп Ф. Производство и распространение знаний в США: пер. с англ. [Текст] / Ф. Махлуп. – М.: Прогресс, 1966. – 462 с.
 30. Мельник Л.Ю. Еволюція наукових уявлень про економіку знань [Текст] / Л.Ю. Мельник // Збірник наукових праць учених та аспірантів «Економічний вісник університету». – 2015. – № 26/1. – С.37–42.
 31. Носань Н.С. Економіка знань: сутність, перспективи і розвиток в Україні [Текст] / Н.С. Носань // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – №5(119). – С. 12–19.
 32. Подлужна Н.О. Обґрунтування ролі знань в ефективному управлінні підприємством [Текст] / Н.О. Подлужна // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна. Випуск 5. – Донецьк, ДонНТУ, 2014. – С.48–59.
 33. Проект Стратегії розвитку високотехнологічних галузей до 2025 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/NT2490.html.
 34. Рак Н.Е. Економіка знань: сутність та фактори управління знаннями [Текст] / Н. Рак // Регіональна економіка. – 2009. – №3. – С. 224–232.
 35. Сафиуллин А.Р. Производство и распространение знаний в «Умной» экономике / А.Р. Сафиуллин // Современная наука: Актуальные проблемы теории и практики [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nauteh-journal.ru/index.php/en/--ep12-02/397-a>.
 36. Семиноженко В. Доктрина економіки знань (Проект) [Електронний ресурс] / В. Семиноженко – Режим доступу: <http://www.semynozhenko.net>.
 37. Тищенко В. Ф. Економіка знань як актуальна основа сучасного розвитку України та її регіонів: монографія [Текст] / В. Ф. Тищенко. – Х.: Вид. ХНЕУ, 2014. – 272 с.
 38. Тоффлер Э. Метаморфозы власти: Пер. с англ. [Текст] / Э. Тоффлер. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2003. – 669 с.
 39. Федотова Ю.В. Теоретичні засади реалізації принципів смарт-економіки шляхом формування високотехнологічних кластерів [Текст] / Ю.В. Федотова // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – №4. – С. 31–35.
 40. Федулова Л.І. Концептуальні засади економіки знань [Електронний ресурс] / Л.І. Федулова – Режим доступу: http://ief.org.ua/Arjiv_ET/Fedulova208.pdf.
 41. Фомішин С.В. До визначення сутності та категоріального апарату економіки знань [Текст] / С.В. Фомішин, Ю.В. Ярченко // Таврійський науковий вісник. – 2013. – № 84. – С. 394–400.
 42. Хайек Ф.А. Индивидуализм и экономический порядок [Текст] / Ф.А. Хайек – М.: Россия, 2001. – 394 с.
 43. Чупин Р.А. Классификация, распространение и производство знаний в мировой экономике: теоретическое обобщение [Текст] / Р. А. Чупин // Образование и наука. – 2013. – № 6 (105). – С. 17–31.
 44. Швець І.Б. Оцінка нагромадження людського капіталу на промислових підприємствах [Текст] / І.Б. Швець, С.В. Позднякова. – Донецьк: ДонНТУ-Норд-Пресс, 2011. – 172 с.
 45. Штангрет А.М. Економіка знань як пріоритетний напрямок розвитку світової економіки [Текст] / А.М. Штангрет // Економічний вісник університету : наук. журнал в галузі економ. наук. – Переяслав-Хмельницький. – 2012. – № 19/1. – С. 7–9.
 46. Шумпетер Й.А. Теория экономического развития: Исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры [Текст] / Й.А. Шумпетер – М.: Прогресс, 1982. – 456 с.
 47. Яковенко Л.І. Інноваційний характер економіки знань [Текст] / Л.І. Яковенко // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2010. – № 2. – С.141–145.
 48. Ястремська О. М. Інноваційна економіка. Конспект лекцій [Текст] / О. М. Ястремська, Д. О. Ріпка. – Х.: Вид. ХНЕУ, 2009. – 72 с.
 49. Chen D. H. C. The Knowledge Economy, the KAM Methodology and World Bank Operations [Electronic resource] [Текст] / D. H. C. Chen, C. J. Dahlman // The World Bank Washington DC 20433. October 19. – 2005. – Режим доступу: http://siteresources.worldbank.org/KFDLP/Resources/KAM_Paper_WP.pdf.
 50. Europe 2020: A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth [Електронний ресурс] – Mode for access: http://eunec.vlor.be/detail_bestanden/doc014%20Europe%202020.pdf.
 51. Jorde Th. M. Innovation, investment, and Unbundling [Текст] / Thomas M. Jorde, J.S. Sidak, D.J. Teese. – September, 1999.
 52. Machlup F. The Economics of Informations and Humen Capital [Текст] / F. Machlup. – Princeton, 1984. – 665 p.
 53. OECD Science, Technology and Industry: Scoreboard 2007 Edition [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oecd.org/sti/oecdsciencetechnologyandindustryscoreboard2007.htm>.

54. Organization for Economic Cooperation and Development. The Knowledge-Based Economy [Текст] – OECD/GD (96) 102. – Paris. – 1996.
55. Science, Technology and Industry Scoreboard 2005. P.: OECD, 2005. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/9205071e.pdf?expires=1485774181&id=id&accname=guest&checksum>.

References

1. Androshchuk, G.A. (2006). *Prognozirovanie innovatsionnoi deiatelnosti na osnove analiza aktivnosti globalnykh firm* [Prediction of innovation based on the analysis of global companies activity]. *Problemi nauki. - Problems of science*, 5, 40-47 [in Russian].
2. Antonyuk, V.P. Sotsial'no ekonomichni aspekty formuvannya lyuds'koho kapitalu v Ukraini [Social and economic aspects of human capital formation in Ukraine]. *dspace.nbu.gov.ua*. Retrieved from <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/11662/11-Antonuk.pdf?sequence=1> [in Ukrainian].
3. Bell, D. (1999). *Grjadushhee postindustrial'noe obshchestvo. Opyt social'nogo prognozirovaniya* [The coming post-industrial society. Experience of social forecasting] M.: Academia [in Russian].
4. Bilotserkivets', V.V., & Lyashenko, A.V. (2007). *Nova ekonomika: sutnist' ta henezha* [Nova ekonomika: sutnist is the genesis]. Dnipropetrovsk: Sich [in Ukrainian].
5. Vizirenko, S.V. (2012). *Henezys ponyattya «ekonomika znan'»* [Genesis ponyattya "ekonomika knowledge"]. *Staly rozvytok ekonomiky. - Sustainable economic development*, 2, 44-49 [in Ukrainian].
6. Voronkova, A.E., & Babenko, M.K. (2011). *Doslidzhennya pidkhodiv do vyznachennya ponyattya «ekonomika znan'»* [Research approaches to the definition of "knowledge economy"]. *Ekonomika, Menedzhment Pidpryemnytstvo. - Economy. Management. Business* 23(11), 66–74 [in Ukrainian].
7. Heyets', V.M. (2004). *Pro kharakter perekhidnykh protsesiv do ekonomiky znan'*. *Ekonomika znan': vyklyky hlobalizatsiyi ta Ukrainy* [The nature of the transition processes towards knowledge economy. Knowledge Economy: the challenges of globalization and Ukraine]. H.: Vladar [in Ukrainian].
8. Heiets, V. (2004). *Kharakter perekhidnykh protsesiv do ekonomiky znan'* [The nature of the transition process to the knowledge economy]. *Ekonomika Ukrainy. - Ukraine economy*, 4, 4-14 [in Ukrainian].
9. Honcharenko, M. L. (2009). *Ynvestytsyy v chelovecheskyi kapytal kak fundament stanovleniya ekonomiky znanyy* [Investment in human capital as the foundation of becoming a knowledge economy]. *Byznes-ynform. - Business-inform*, 11(2), 121-122 [in Ukrainian].
10. Griniuk, K.P. (2011). *Voprosy stanovleniya ekonomiki znaniy* [Questions of formation of knowledge economy]. Kurgan: Izd-vo Kurganskogo gos.un-ta [in Russian].
11. Hrishnova, O. A. (2001). *Lyuds'kyy kapital: formuvannya v systemi osvity i profesiynoyi pidhotovky* [Human capital: formation in education and training]. Kyiv: Znannya [in Ukrainian].
12. Dalman, K. (n.d.). Tseli i zadachi Partnerstva dlia razvitiya informatcionnogo obshchestva v Rossii [The aims and objectives of the Partnership for Information Society Development in Russia]. *prior.russia-gateway.ru*. Retrieved from <http://prior.russia-gateway.ru/about/goals/> [in Russian].
13. Doronina, M. S. (2013). *Rol derzhavy u formuvanni ekonomiky znan'* [The role of government in shaping the knowledge economy]. *Problemy ekonomiky. - Problems of economy*, 1, 43-48 [in Ukrainian].
14. Doroshenko, O.S. (2016). *Ekonomika znan – bazys ekonomichnoho zrostannia ta ekonomichnoho rozvytku krain* [Knowledge Economy – basis of economic growth and economic development of]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu. - Scientific Bulletin of Kherson State University*, 17, 1, 27-31 [in Ukrainian].
15. Druker, P.F. (2007). *Epokha razryva: orientiry dlia nashego meniaiushchegosia obshchestva* [The era gap: guidelines for our changing society]. M: Viliams I.D. [in Russian].
16. Duchyn'ska, N. I. (2008). *Nahromadzheniya kapitalu v suspil'nomu vidtvorenni transformatsiynykh ekonomik* [The accumulation of capital in social reproduction transitional economies]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
17. Zakharov, N.P., & Kuznetsov, A.L. (2006). *Upravlenie sotcialnym razvitiem organizatsii* [Social Development Organization]. INFRA-M [in Russian].
18. Zakharova, O.V. (2010). *Upravlinnya investuvanniam u lyuds'kyy kapital: metodolohiya, otsinka, planuvannya* [Management of investment in human capital, methodology, evaluation, planning]. Donets'k: «DVNZ DonNTU» [in Ukrainian].
19. Ivanov, Iu., Tyshchenko, V.F., & Ostapenko, V.M. (2012). *Rozvytok rehioniv Ukrainy v umovakh formuvannya ekonomiky znan'* [Development of Regions of Ukraine in the emerging knowledge economy]. Kh.: VD «Inzhek» [in Ukrainian].
20. Katcura, S.N. (2011). *Stanovlenie innovatsionnoi sistemy v Ukraine: natsionalnyi i regionalnyi aspekty* [The formation of the innovation system in Ukraine: national and regional aspects]. Donetsk: NAN Ukrainy, In-t ekonomiki prom-sti [in Ukrainian].

21. Kvasniy L.H., & Shcherban, O.Ya. (2013). Rozvytok ekonomiky znan' yak bezperervnyy protses investuvannya u lyuds'kyi kapital [The development of the knowledge economy as a continuous process of investing in human capital]. *Visnyk Natsional'noho universytetu «Lviv'ska politekhnika»*. - *Proceedings of the National University "Lviv Polytechnic"*, 767, 206–211 [in Ukrainian].
22. Kyiak, B.R. (2012). *The problems of transition of scientific and technological sphere in Ukraine and programmatic approaches to their solution*. V.I. Serhiyenko. (Ed.). Kyiv. Instytut zakonodavstva Verkhovnoyi Rady Ukrainy [in Ukrainian].
23. Kolot, A. (2007). Innovatsiyna pratsya ta intelektual'nyy kapital u systemi faktoriv formuvannya ekonomiky znan' [Innovative work and intellectual capital in the system factors of knowledge economy]. *Ukrayina: aspekty pratsi*. - *Ukraine: aspects of labor* 4, 4-9 [in Ukrainian].
24. Kolot, A. M. (2010). *Sotsial'no-trudova sfera: stan vidnosyn, novi vyklyky, tendentsiyi rozvytku [Social and labor issues: state relations, new challenges and trends]*. K.: KNEU [in Ukrainian].
25. Kondaurava, I.O., & Khasnutdinova, O.M. (2010). *Do industrial'noyi ekonomiky do ekonomiky znan' [Before the industrial economy to knowledge economy]*. *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu*. - *Herald of Khmelnytsky National University*, Vol. 1, 4, 235-238. [in Ukrainian].
26. Korneeva, T.M. (2010). *Derzhavna polityka u sferi ekonomiky znan' [State policy in the knowledge economy]*. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
27. Mamalui, O.O. (2008). Nova ekonomika: skladovi yii stanovlennia [New Economy: components of its formation]. *Zbirnyk naukovykh prats. Ekonomika: problemy teorii ta praktyky*. - *Collected Works. Economy: problems of theory and practice*. Dnipropetrovsk, Vol. IY, 236, 928–934. [in Ukrainian].
28. Marchenko, O.S. (2013). Intehratsiya znan' u systemi: nauka, osvita, vyrobnytstvo [The integration of knowledge in the system: science, education, manufacturing]. *Sotsial'no-ekonomichni transformatsiyi v epokhu hlobalizatsiyi : zb. nauk. st. uchasn. P'yatoyi Vseukr. nauk.-prakt. konf. Poltav. nats. ped. un-t im. V. H. Korolenka*. (pp. 59-63). Poltava: ASMH [in Ukrainian].
29. Machlup, F. (1962). *Production and dissemination of knowledge in the United States*. M.: Progress [in Russian].
30. Melnyk, L.Iu. (2015). Evoliutsiia naukovykh uiaвлен pro ekonomiku znan' [The evolution of scientific understanding of the knowledge economy]. *Zbirnyk naukovykh prats uchenykh ta aspirantiv «Ekonomichniy visnyk universytetu»*. - *Proceedings of scientists and graduate students "Economic Bulletin of the University"*, 26/1, 37-42. [in Ukrainian].
31. Nosan', N.S. (2011). Ekonomika znan': sutnist', perspektyvy i rozvytok v Ukraini [Knowledge Economy: the nature, prospects and development in Ukraine]. *Aktual'ni problemy ekonomiky*. - *Actual economic problems* 5(119), 12-19. [in Ukrainian].
32. Podluzhna, N.O. (2014). *Obgruntuvannya roli znan' v efektyvnomu upravlinni pidpryyemstvom [Justification role of knowledge in the effective management of the enterprise]*. *Naukovi pratsi Donets'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu*. Seriya: ekonomichna. - *Scientific papers of Donetsk National Technical University. Series: economic*, 5, 48-59 [in Ukrainian].
33. Proekt Stratehii rozvytku vysokotekhnolohichnykh haluzey do 2025 roku ta zatverdzhennya planu zakhodiv shchodo yiyi realizatsiyi. (n.d.). *search.ligazakon.ua*. Retrieved from http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/NT2490.html. [in Ukrainian].
34. Rak, N.E. (2009). *Ekonomika znan: sutnist ta faktory upravlinnia znanniamy [Knowledge Economy: the nature and factors of knowledge management]*. *Rehionalna ekonomika*. - *Regional economy*, 3, 224-232 [in Ukrainian].
35. Safiullin A.R. (n.d.). *Proizvodstvo i rasprostranenie znanii v «Umnoi» ekonomike [Production and dissemination of knowledge in the "smart" economy]*. *Sovremennaiia nauka: Aktualanye problemy teorii i praktiki*. - *Modern science: Actual problems theory and practice*. Retrieved from <http://www.nauteh-journal.ru/index.php/en/--ep12-02/397-a> [in Ukrainian].
36. Semynozhenko V. (n.d.). *Doktryna ekonomiky znan (Proekt) [The Doctrine of Knowledge Economy (Project)]*. Retrieved from <http://www.semynozhenko.net> [in Ukrainian].
37. Tyshchenko, V.F. (2014). *Ekonomika znan yak aktualna osnova suchasnoho rozvytku Ukrainy ta yii rehioniv [Knowledge Economy as the actual foundation of modern Ukraine and its regions]*. Kh.: Vyd. KhNEU [in Ukrainian].
38. Toffler, E. (2003). *Metamorfozy vlasti [Metamorphoses of power]*. M. ООО «Izdatelstvo ACT» [in Russian].
39. Fedotova, Yu.V. (2015). *Teoretychni zasady realizatsiyi pryntsyypiv smart-ekonomiky shlyakhom formuvannya vysokotekhnolohichnykh klasteriv [The theoretical basis of implementing the principles of smart economy by creating high-tech clusters]*. *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*. - *Global and national economic problems*. -4, 31-35 [in Ukrainian].
40. Fedulova L.I. (n.d.). *Kontseptualni zasady ekonomiky znan [Conceptual Foundations of Knowledge Economy]*. *ief.org.ua*. Retrieved from http://ief.org.ua/Arjiv_ET/Fedulova208.pdf [in Ukrainian].

41. Fomishyn, S.V., & Yarchenko Iu.V. (2013). Do vyznachennia sutnosti ta katehorialnoho aparatu ekonomiky znan [To determine the nature and categorical apparatus Knowledge Economy]. *Tavriyskiy naukovyi visnyk. - Tavria Scientific Bulletin*, 84, 394-400 [in Ukrainian].
42. Khaiek, F.A. (2001). *Individualizm i ekonomicheskii poriadok [Individualism and Economic Order]*. M.: ROSSIIa [in Russian].
43. Chupin, R.A. (2013). Klassifikatsiia, rasprostranenie i proizvodstvo znaniy v mirovoi ekonomike: teoreticheskoe obobshchenie [Classification, Distribution and production of knowledge in the economy myrovoy: teoreticheskoe obobshchenye]. *Obrazovanie i nauka. - Education and science*, 6 (105), 17-31 [in Russian].
44. Shvets', I.B. & Pozdnyakova, S.V. (2011). *Otsinka nahromadzhennya lyuds'koho kapitalu na promyslovykh pidpryemstvakh [Assessment of human capital in industrial enterprises]*. Donets'k: DonNTU-Nord-Press [in Ukrainian].
45. Shtanhret, A.M. (2012). Ekonomika znan yak priorityetnyi napriamok rozvytku svitovoi ekonomiky [Knowledge Economy as a priority of the global economy]. *Ekonomichnyi visnyk universytetu: nauk. zhurnal v haluzi ekonom. nauk. - Economic Bulletin University: scientific journal in the field of economics*, 19/1, 7-9 [in Ukrainian].
46. Shumpeter, J.A. (1982). *The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest and the Business Cycle*. M.: Progress [in Russian].
47. Iakovenko, L.I. (2010). Innovatsiinyi kharakter ekonomiky znan [The innovative nature of the knowledge economy]. *Visnyk Poltavskoi derzhavnoi ahrarnoi akademii. - Journal of Poltava State Agrarian Academy*, 2, 141-145 [in Ukrainian].
48. Yastrems'ka, O.M., & Ripka, D.O. (2009). *Innovatsiyna ekonomika [Innovative economy]*. Kh.: Vyd. KhNEU [in Ukrainian].
49. Chen D.H.C., & Dahlman C.J. (2005). The Knowledge Economy, the KAM Methodology and World Bank Operations. [siteresources.worldbank.org](http://siteresources.worldbank.org/KFDLP/Resources/KAM_Paper_WP.pdf). Retrieved from http://siteresources.worldbank.org/KFDLP/Resources/KAM_Paper_WP.pdf [in English].
50. Europe 2020: A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth (n.d.). *eunec.vlor.be*. Retrieved from http://eunec.vlor.be/detail_bestanden/doc014%20Europe%202020.pdf [in English].
51. Th. M.J., Jorde, Th.M., Sidak, J.S., & Teese, D.J. (1999). *Innovation, investment, and Unbundling* [in English].
52. Machlup F. (1984). *The Economics of Informations and Humen Capital*. Princeton [in English].
53. OECD Science, Technology and Industry: Scoreboard 2007 Edition [n.d.]. www.oecd.org. Retrieved from <http://www.oecd.org/sti> [in English].
54. Organization for Economic Cooperation and Development. (1996). *The Knowledge-Based Economy. OECD/GD (96) 102*. Paris [in English].
55. Science, Technology and Industry Scoreboard. (2005). [www.oecd-ilibrary.org](http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/9205071e.pdf?expires=1485774181&id=id&accname=guest&checksum=C6166AE2F07CEAB4432AE626650DA7BA). Retrieved from <http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/9205071e.pdf?expires=1485774181&id=id&accname=guest&checksum=C6166AE2F07CEAB4432AE626650DA7BA> [in English].

Nataliia Podluzhna, Associate Professor, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)
State Higher Educational Establishment "Donetsk National Technical University", Pokrovs'k, Ukraine

Systematization of Approaches to the Definition of the Category "Economy of Knowledge"

The aim of scientific research is the development of conceptual and categorical apparatus of the knowledge economy and systematization of the main approaches to the definition of this category.

The main approaches to the definition of «knowledge economy» category were systematized. The processes, in which knowledge take part to provide knowledge-based economy in the country were defined; the main among them are: production, stockpiling, use and dissemination of knowledge. It was proposed to include investing in human capital, science and ICT to the structure of these processes. The relevant factors and the main results of the functioning of knowledge economy in the country were identified. The structure of investment in human capital, which has been used in the development of the category of the knowledge economy, was clarified.

The author's definition of the knowledge economy, which is a type of post-industrial economy, consists of the processes of production, storage, use, dissemination of the knowledge and investment in them. It contributes to the human growth in the country and increases its level of competitiveness and innovativeness.

economy of knowledge, human growth, knowledge, production, stockpiling, use, distribution, investment

Одержано (Received) 21.11.2016

Прорецензовано (Reviewed) 24.11.2016

Прийнято до друку (Approved) 28.11.2016